

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆ.

Առ. 22 Մարտի տարւոյս Ճեմարանիս հանգուցեալ ուսուցիչ Վարդան Արովանի որբերի անուանով ստացուած նուէրների գումարն էր ընդամենն 1672 ռուբլի 77 կոպէկ: Առ 28 ապրիլի ստացուեցաւ նոր նուէրներ. ա) իմեսարաբիոյ և Սոր-Սախիջեանի թեմի կաթարիչ Բարձր. Եուսիկ վարդապետն ուղարկեց առանձին ցուցակով հանդանակած նուէրներ 200 ռուբլի. բ) Արցախու թեմի կաթարիչ Բարձր. Գարեգին վարդապետ Սաթուհեան ուղարկեց առանձին ցուցակով հանդանակած նուէրներ 306 ռուբլի. գ) Մեծ. տիկին Աննա Աթամալեանց իւր նորոգ հանգուցեալ ամուսին հանգուցեալ Միրզա Աթամալեանցի յիշատակի համար Բագուից ուղարկեց նուէր 500 ռուբլի և զ) Վեհափառ Հայրապետի Դիւանից ստացուեցաւ պ. Արդար Եովհաննիսեանի շնորհիւ Թիֆլիսում հանգանակած գումար 250 ռուբլի: Ընդամենը մարտի 22-ից մինչև ապրիլի 28 ստացուած նուէրների գումարն է 1256 ռուբլի որ աւելացնելով մինչ ցայն ստացուած գումարի վերայ՝ յանուն Վարդան Արովանի որբերի ստացուած բոլոր նուէրների գումարն առ 28 ապրիլի տարւոյս կլինի 2428 ռուբլի 77 կոպէ:

Տեսուչ Ճեմարանի՝

Կ. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆ՝

ԱԶԳԻՎՈՒՑ • ԱՐԱՐԱՏ • ԱՄՍԱԳՐԻ ԽՐԵԱԳՐՈՒԹԵԱՆ.

Քանի որ անուրանալի փաստ է հնադէտների համար, որ առանց ի մօտոյ ծանօթ լինելու հաւաքուած և դանուած հնութիւնների պեղումների տեղին և գանոցի տեղեկութիւններին՝ դժուար է ճիշտ եզրակացութիւն անել հնութիւնների վերաբերութեամբ. և քանի որ մենք մեր հաւաքած հնութիւնների մի փոքրիկ մասն Ազգիս Վեհափառ Կաթարիկոսին մատուցանելու բաղձն ունեցանք՝ լաւ հասկանալով, որ տեղական հնութիւններն աւելի ցանկալի է Ս. Էջմիածնի թանգարանում ամփոփել՝ քան թոյլ տալ հնութեան տանին, սոյն երկրաւոր անհրաժեշտ ենք համարում դնել մեր հաւաքած հնութիւնների անուններն, հաւաքման և պատահամբ պեղման տեղերն և մեր ամփոփ տեղեկութիւններն, որպէս զի մեր հաւաքած հնութիւններն ուսումնասիրողը կարողանայ

աւելի ճիշտ եզրակացութեան հասնել դոյա վերաբերութեամբ:

1. ԱնորՋրնեղեղեան դար.

Երկու հարիւր կտորից և քսան տեսակից աւելի քարացած կենդանական և բուսական մարմինների նախնական տեսակներ՝ կրիայ*, օձեր, խնուռներ և բոյսեր, որոնք հանուած են Վայոց ձորի սահմանների մօտ գտնուած՝ Ալմալու, Օղբին, Աղաղեկ, Մարտիրոս, Մալիշկա, Իթղաւն և Փաշալու գիւղերի կաւային շերտերով բլուրներից, որոնք մօտ լինելով Վայի թափայ՝ հանգած լեռան պարզ ցոյց են տալիս, որ այդ տեղ՝ շնորհիւ հրաբուխի՝ ցամաք է գոյացել՝ պատճառ դառնալով Ջրային կենդանիների քարանայուն:

2. Բրօնզեան դար.

Մի հատ հին հիթանոսական բրօնզեայ կոթաւոր եռոտանի երկատեղն ճրագ՝ երկայն խողովակներով և զրչաձև հատած ծայրերով՝ (en taille) Գորաղիզ գիւղի մօտ եղած մի բլրակի վերայ, որն ամփոփուած լինելով բարձր սիւնաձև պատուանդանի վերայ՝ գտնուել է տասն արշին նշաւի խորութեան մէջ: Բրօնզեայ վղնոց, միապաղաղ Բաղկեդոնիկ քարից (Agate calcédonique) տերեւադրոյժ՝ քանդակով մատանի, զանազան յուշանքների և եղբ. վեց կտոր անյայտ գործիքների, ինչպէս և բրօնզի կտորներ և մի հատ բրօնզեայ դրամ՝ ասաղանշան և գուցէ՝ ասորական տառերով:

3. Նախաքրիստոնէական դարերից.

Վեց հատ կաւեայ անօթներ՝ կարմիր և սև գոյներով նկարուած, որոնցից մէկը շատ մեծ (սուրահի ձևով, դաւաձև), երկուսն բոլորշի խոր գաւաթաձև, մէկը ճռուաւոր դաւաձև, միւս երկուսն կանթեղաձև, որոնցից ունկաւոր գաւաթաձևն դանուած է կռապաշտական գերեզմաններից կարմիր վանք կոչուող մենաստանում, որն նախօրօք՝ մեր կարծիքով՝ Արծրունեաց դղեակն լինելով, ինչպէս ցոյց է տալիս շրջապարսպի ձևն և աւագ դրան ճաւաղի զինադրօշն (արծիւ՝ մաղիլները խրած ոչխարի մարմնի մէջ). շատ հաւանական է, որ դեռ շատ հնութիւններ է պարունակում իւր մէջ այդ վանք—դղեակն իւր շրջակայքով, որին իբր ապացոյց կարող է լինել այն, որ Մոսկուայի Հնագիտական Ընկերութեան անդամ պ. Փեօգորովն գտել է այդ տեղից կաւեայ սր-

* Պէտք է նշաղբել, որ քարացած խոշոր տեսակի ծովային-աստղ է: Ծ. Խ.